

FINS A LES ELECCIONS D'ABRIL, QUEDEN 10 MESOS IMPREVISIBLES

URSS: La transició és a punt

Gorbatxov vol edificar el que anomena estat socialista de dret. Una estranya barreja de presidencialisme i parlamentarisme, a mig camí de les llibertats públiques i el règim de partit únic.

Llibert Ferri

L'informe del secretari general d'un partit en l'obertura d'un congrés o d'una conferència són, gairebé sempre, les tesis, prèviament pactades, fetes discurs, fetes oratòria. Per això una certa sorpresa es va fer evident al Palau de Congressos del Kremlin —i també entre els mitjans de comunicació— quan el 28 de juny, al matí, després d'exposar les tesis als 5.000 delegats a la Conferència Federal, el secretari general soviètic, Mikhaïl Gorbatxov, va entrar en detalls, va ensenyar el rovell de l'ou de la reforma constitucional: creació d'un macrolegislatiu, un Congrés dels Diputats, elegit per sufragi universal en base a diverses candidatures, que nomenaria un president de l'URSS amb plens poders en política interior i exterior.

Del Congrés dels Diputats emanaria també el Soviet Suprem amb la missió de legislar i de debatre regularment —a l'estil occidental—, i un Comitè de Control Constitucional, és a dir, un Tribunal de Garanties.

El preu de la unanimitat

La Conferència Federal del PCUS va aprovar la reforma política proposada per Gorbatxov amb la unanimitat que ha caracteritzat durant dècades els règims comunistes. Però, ja el mateix dia de la clausura, en medis polítics de Moscou es deia que la situació era delicada, que el secretari general s'havia saltat el Comitè Central, havia intentat enganyar els conservadors de l'aparell i gairebé ho havia aconseguit: la reforma constitucional de Gorbatxov, amb clara vocació de fer de l'URSS un estat de dret sobre una es-

Mikhaïl Gorbatxov.

tranya barreja de presidencialisme i parlamentarisme, a mig camí de les llibertats polítiques i del partit únic inqüestionable, ara com ara, aquesta part de la reforma de Gorbatxov no es-

tava en el guió. El secretari general explicà quan va decidir concretar la reforma constitucional: va ser després d'una reunió amb els primers secretaris de les repúbliques federades. Es va limitar a recollir els suggeriments i a donar-los forma per a introduir-los en l'informe. Gorbatxov, diuen, assegura que la seva voluntat no era «fer cap gol» a l'aparell; que l'esperit mateix de les tesis permetien baixar al terreny de les precisions. L'explicació, ningú no se l'ha cregut i la sospita que hi va haver una maniobra premeditada del secretari general continua planant a hores d'ara. I tot fa pensar que Gorbatxov va

haver de pagar un preu: no plantejar cap renovació del Comitè Central — feu dels conservadors i on ell està en minoria— a canvi de la unanimitat final. Asseguren que ell ja ho sabia, que

de qualsevol manera se li hauria barrat el pas a l'hora de demanar canvis en el Comitè Central. I, precisament per això, va tirar pel dret i va anar el més lluny possible: va saltar el precipici, tal com li havien recomanat pocs dies abans els sectors més reformistes del partit i, fins i tot, especialistes estrangers en *kremlinologia*.

Desmuntar l'aparell

Ara, Gorbátxov disposa de 10 mesos —les eleccions legislatives estan

Gorbátxov vol crear un Congrés dels Diputats elegit per sufragi universal.

convocades per l'abril— per a acabar de lligar-ho tot. Si supera aquest període i una vegada el Congrés l'hagi elegit president amb plens poders ¿quin Comitè Central gosarà destituir-lo com va passar amb Khruixtxov? La legitimitat del sufragi universal, de ben segur, pesarà més que les intrigues i els conclaves de l'aparell. I això és el que vol Gorbátxov, i no ho amaga: que les lleis, emanades dels soviets lliurement elegits —i tot el poder als soviets!— siguin l'única base de l'estat socialista de dret al qual tots s'hauran de sotmetre, fins i tot el partit comunista, que si bé continuaria sent la força dirigent hauria de deixar de ser omnipresent. Amb paraules de Gorbátxov, «es tracta de delimitar les funcions de l'estat i del partit». Els conservadors diuen que el que pretén és, simplement, destrossar el partit. Els reformistes més radicals —aliats amb els sectors més il·lustrats de la dissidència responen que el que cal és desfer l'aparell burocràtic que ha impedit tirar endavant la reforma econòmica. Així de clar: el que s'està fent

a l'URSS és intentar canviar la superestructura político-jurídica per a poder desmuntar l'estructura productiva, econòmica, heretada del stalinisme.

Les eleccions, les incògnites

En l'objectiu d'arribar a ser elegit president de l'URSS a partir del vot popular, Mikhaïl Gorbátxov tenia diversos camins per a arribar-hi. Hi havia una proposta, defensada des de la revista *Novetats de Moscou*, que consistia en una elecció presidencialista a l'es-

versal. Tot i que caldrà veure les restriccions que imposarà la nova llei electoral, els portaveus de Gorbátxov ja han assegurat que hi haurà llibertat de candidatures. I fent una aproximació hipotètica als comicis d'abril es podrien presentar unes opcions ben definides: d'una banda, els conservadors i els reformistes del PCUS que, sens dubte, engegaran les seves maquinàries electorals per separat. De l'altra, candidatures independents impulsades pels anomenats grups informals, de les quals l'única amb mínimes possibilitats seria la patrocinada pel Front Popular, un moviment socio-polític integrat per col·lectius radicals del PCUS, socialistes autogestionaris i socialdemòcrates. Un moviment amb estructura horitzontal que defensa el pluripartidisme però que, ara com ara, no en fa cavall de batalla i que s'estima més promoure el debat polític en tots els sectors de la societat.

Ben segur, quedarien fora de les eleccions la Unió Democràtica —el bloc centrista, demòcrata-cristià-liberal-eurocomunista— perquè defensa una total revisió històrica: renunciar a la revolució d'octubre i tornar a l'economia de mercat. Tampoc es previsible que s'acceptin les candidatures que pugui presentar el cada dia més nombrós grup d'extrema dreta Pamiat, que durant la Conferència es va rebatejar amb l'evocador i significatiu nom de Front Nacional Patriòtic.

Perills, riscs, esperances

Els pròxims deu mesos la Unió Soviètica pot ser, doncs, l'escenari d'esdeveniments històrics i de sobresalts. Per la tardor està prevista una campanya de renovació dels quadres del PCUS i, també, el procés de reforma política que no es descarta que sigui sotmesa a referèndum a partir de l'article cinquè de l'actual Constitució. Estan assegurades també les lluites i les intrigues, que ja ningú dissimula, entre conservadors i reformistes. La situació es preveu complexa i imprevisible i hi ha opinions per a tots els gustos: des del doctor Henry Kissinger, que diu que l'URSS s'encamina cap a un procés de desestabilització que pot posar en perill la pau mundial, fins als sectors més esperançats de l'esquerra europea, que veuen aquesta fase de la *perestroika* com un desafiament ple de riscs, però la culminació del qual podria ser el retrobament del socialisme amb la seua essència humanista i democràtica. Perills, desafiaments, riscs, i esperances: la transició a l'URSS està servida. □